

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 25.8.2014
COM(2014) 535 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Zpráva o provádění a významu pracovního plánu pro kulturu na období 2011–2014

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o provádění a významu pracovního plánu pro kulturu na období 2011–14

1. ÚVOD

Kultura a rozmanitost kulturního projevu patří k nejsilnějším stránkám Evropy. Jako zdroj hodnot, identity a smyslu pro občanství přispívá kultura k blahu občanů a k sociální soudržnosti a začlenění. Je také hybnou silou hospodářského růstu, tvorby nových pracovních míst a zahraničního obchodu.

V roce 2007 Evropská komise navrhla, aby byla evropská spolupráce v oblasti kultury utvářena v návaznosti na tři strategické cíle Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě, kterými jsou:

- podpora kulturní rozmanitosti a mezikulturního dialogu,
- podpora kultury jako katalyzátoru tvořivosti a růstu, a
- podpora kultury jako zásadního prvku mezinárodních vztahů EU.

Tento program schválila Rada a jeho priority byly následně promítnuty do jejích dvou pracovních plánů pro kulturu.

Rada dospěla k závěru, že její pracovní plán pro kulturu na období 2008–2010 představoval novou a důležitou fázi v rozvoji spolupráce členských států v oblasti kultury a že přispěl ke zlepšení soudržnosti a ke zviditelnění evropských opatření na tomto poli, a v roce 2010 přijala druhý pracovní plán na období 2011–2014.

Tento nový pracovní plán, jenž je pevně zakotven ve třech výše uvedených zastřešujících cílech, vycházel také z toho, že členské státy EU opět potvrdily, že kultura může přispět k dosažení cílů strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění.

Rada současný pracovní plán pro kulturu přijala v prosinci 2010 a vyzvala Komisi, aby do konce první poloviny roku 2014 předložila závěrečnou zprávu o jeho provádění a významu založenou na dobrovolných příspěvcích členských států. Zpráva má sloužit jako podklad k vypracování příštího pracovního plánu.

Tato zpráva se nejprve zabývá pokrokem dosaženým při provádění šesti odvětvových prioritních oblastí prostřednictvím pracovních metod stanovených Radou, jako je např. otevřená metoda koordinace (OMK). V návaznosti na nezávislé hodnocení OMK jako nástroje k provádění programu pro kulturu¹ a na příspěvky předložené členskými státy EU v rámci šetření prováděného Komisí v roce 2014 následně tato zpráva prezentuje získané poznatky týkající se významu pracovního plánu a jeho nástrojů. V závěrečné kapitole jsou

¹ „Hodnocení otevřené metody koordinace a strukturovaného dialogu jako nástrojů k provádění Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě na úrovni EU“ vypracované mezinárodní poradenskou společností Ecorys (2013).

předložena doporučení ohledně dalších kroků, jež je třeba přijmout s ohledem na obsah a pracovní metody příštího pracovního plánu pro kulturu na období po roce 2014.

2. POKROK DOSAŽENÝ PŘI NAPLŇOVÁNÍ CÍLŮ PLÁNU NA OBDOBÍ 2011–2014

Pracovní plán pro kulturu na období 2011–2014 vymezuje ambiciózní rámec pro spolupráci a stanoví šest prioritních oblastí pro opatření k dosažení cíle inteligentního a udržitelného růstu podporujícího začlenění vytyčeného ve strategii Evropa 2020. Těmito prioritními oblastmi jsou:

- kulturní rozmanitost, mezikulturní dialog a přístupná kultura podporující začlenění,
- kulturní a tvůrčí odvětví,
- kompetence a mobilita,
- kulturní dědictví, včetně mobility sbírek,
- kultura ve vnějších vztazích, a
- statistiky v oblasti kultury.

Následující oddíl se zabývá pokrokem, jehož bylo dosaženo při provádění klíčových opatření, jež byla v pracovním plánu stanovena pro každou z těchto šesti odvětvových priorit.

2.1 Kulturní rozmanitost, mezikulturní dialog a přístupná kultura podporující začlenění

Mezikulturní dialog je klíčovým cílem Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě; mezikulturní dialog a zapojení do kulturních činností nadto mohou posílit sociální soudržnost a podpořit růst přispívající k začlenění.

Odborníci členských států se nejprve zaměřili na roli kulturních institucí financovaných z veřejných zdrojů při podpoře přístupu ke kultuře, přičemž uplatňovali otevřenou metodu koordinace. Prostřednictvím analýzy více než 80 politik a postupů – jež byly obsaženy v příručce o osvědčených postupech zveřejněné v roce 2013² – dospěli k závěru, že problém přístupu ke kultuře je také problémem nedostatečné veřejné poptávky a že je tedy třeba podporovat „rozvoj publika“.

Na základě těchto závěrů se druhá odborná skupina pracující na základě otevřené metody koordinace (skupina OMK) zaměřila na soubory politických opatření a osvědčené postupy relevantní pro veřejné umělecké a kulturní instituce, jež zprostředkovávají výměnu mezi kulturami a sociálními skupinami. Dospěla k závěru, že kulturní instituce by měly svůj program (např. divadelní představení, vystavené exponáty atd.) přizpůsobit tak, aby oslovoval obecnost, které je velmi rozmanité. Měly by také:

- mít k dispozici zaměstnance, kteří rozumí rozmanitým potřebám,
- vyvíjet úsilí směřující k oslovení nového obecnstva, a
- vytvořit v rámci institucí prostor pro setkávání³.

² http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-access-to-culture_en.pdf.

³ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf.

Vzhledem k tomu, že nejzřejmějším způsobem, jak si vytvářet budoucí obecnost, je zaměřit se na děti školního věku a na mladé lidi, soustřeďuje se v současné době třetí pracovní skupina OMK na rozvoj povědomí o kultuře a rozvoj kulturního projevu prostřednictvím vzdělávání na všech úrovních⁴.

2.2 Kulturní a tvůrčí odvětví

Kulturní a tvůrčí odvětví plní z hlediska zajišťování kulturní rozmanitosti klíčovou úlohu a tvoří 4,5 % HDP EU. V návaznosti na pochopení toho, že kulturní a tvůrčí odvětví mohou pomoci dosáhnout cíle inteligentního a udržitelného růstu v rámci strategie Evropa 2020, jsou tato odvětví druhou prioritou pracovního plánu. Pracovní plán stanoví široké spektrum opatření, jež mají Komise a skupiny OMK provést.

V roce 2012 zveřejnila Komise komplexní strategii podpory kulturních a tvůrčích odvětví EU pro zaměstnanost a růst⁵, která vycházela z reakcí na zelenou knihu z roku 2010 nazvanou „Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví“⁶. Strategie vyzvala členské státy, aby na vnitrostátní a regionální úrovni vypracovaly nové modely správy, jež by vycházely ze spolupráce různých odvětví a politik, a to s cílem plně uvolnit potenciál kulturních a tvůrčích odvětví a pomoci jim reagovat na výzvy nastolené globalizací a digitalizací.

Tato strategie také v oblasti kulturních a tvůrčích odvětví vytvořila předpoklady pro intenzivnější spolupráci mezi příslušnými iniciativami různých útvarů Komise. Například evropská aliance tvůrčích odvětví, která se zaměřila na kombinaci osvojování politik a testování modelů přístupu k financím a inovacím, byla vyzvána, aby své výsledky sdílela s odborníky v příslušných skupinách OMK.

Do práce na této prioritní oblasti se zapojily tři skupiny OMK. Dvě skupiny OMK vyhotovily zprávy o osvědčených postupech, z nichž jedna se týkala strategického využívání strukturálních fondů k optimálnímu uplatnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví (2012)⁷ a jedna podpory vývozu kulturních a tvůrčích odvětví a strategií internacionalizace (2014)⁸. Obě zprávy se staly užitečnými nástroji pro tvůrce politik na vnitrostátní i regionální úrovni a patří k často citovaným referenčním dokumentům.

Třetí pracovní skupina OMK se zaměřuje na stávající režimy financování kulturních a tvůrčích odvětví v členských státech EU. Tato skupina započala svou činnost v roce 2014 a do konce roku 2014 vyhotoví zprávu o osvědčených postupech v oblasti finančního inženýrství pro malé a střední podniky v kulturních a tvůrčích odvětvích. Podobně jako jiné skupiny OMK tak pomůže vytvářet soubor politických doporučení, která mohou pomoci při vytváření politik, jež posílí příspěvek kulturních a tvůrčích odvětví k inteligentnímu a udržitelnému růstu.

2.3 Kompetence a mobilita

⁴ Předpokládá se, že tato skupina OMK ukončí svou činnost v roce 2015.

⁵ COM(2012) 537.

⁶ KOM(2010) 183.

⁷ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf.

⁸ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/eac-omc-executive-summary-ccs-strategies_en.pdf.

Umělci, kteří cestují a pracují v rámci EU, pomáhají vytvářet společný evropský kulturní prostor. Mobilita jim také přináší více příležitostí k rozšíření jejich obecnstva, rozvoji tvůrčí kariéry a v obecnější rovině podporuje tvořivost a inovace.

V roce 2012 vydala pracovní skupina OMK s cílem přispět ke zlepšení rámce politiky zprávu nazvanou „Budování silného rámce pro mobilitu umělců: pět klíčových zásad“⁹, která tvůrcům politik poskytuje stručné a praktické rady. Další pracovní skupina OMK, která zahájila činnost v roce 2013, sestaví do konce roku 2014 příručku o osvědčených postupech v oblasti rezidenčních pobytů umělců.

Umělci pohybující se po Evropské unii čelí mnoha výzvám, mj. i nedostatku komplexních informací o administrativních otázkách, jako jsou víza a sociální zabezpečení. V rámci pracovního plánu proto odborná skupina zřízená Komisí vypracovala společné standardy pro informační a poradenské služby pro umělce a kulturní pracovníky, kteří usilují o zvýšení své mobility¹⁰. Členské státy mohou tento soubor standardů nyní používat k vytváření nebo úpravě stávajících informačních portálů. Tak je tomu například v Německu a Rakousku.

Ovšem i v případě, že jsou k dispozici potřebné informace, zůstávají pravidla týkající se víz, sociálního zabezpečení a přeshraničního zdanění složitá, zejména pro umělce, kteří v zahraničí působí v rámci krátkodobých vyslání a na základě různých typů pracovního statusu. Komise z tohoto důvodu v rámci pracovního plánu zorganizovala v letech 2013 a 2014 dva semináře, na kterých se sešli příslušní zaměstnanci Komise, členských států EU a kulturního odvětví. Cílem seminářů bylo podpořit výměnu osvědčených postupů a předložit řadu doporučení. K těmto doporučením patří například vytvoření většího počtu vícejazyčných informačních portálů v členských státech nebo nutnost zlepšit koordinaci mezi orgány státní správy a posílit dodržování nejnovějších právních předpisů EU týkajících se koordinace sociálního zabezpečení.

Na úrovni EU přijala Komise dne 1. dubna 2014 „balíček týkající se víz“, jehož součástí je nový typ „cestovních víz“, která mají umožnit občanům ze třetích zemí s legitimním účelem cesty, kteří vstupují do schengenského prostoru, pohybovat se v tomto prostoru až jeden rok¹¹. Týkalo by se to například živě vystupujících umělců a cirkusových umělců. Pokud jde o daně, odborná skupina zřízená Komisí, v níž bude zastoupeno odvětví živé produkce, pomůže vymezit daňové problémy, s nimiž jsou fyzické osoby, jež působí v různých státech v rámci EU, konfrontovány, a také osvědčené postupy.

Tato prioritní oblast se rovněž zaměřila na kompetence. K řešeným tématům mj. patřila podpora tvůrčích partnerství, určení a rozvoj kompetencí prostřednictvím rad pro kulturní odvětví a podpora mediální gramotnosti. V roce 2013 sestavila skupina OMK metodickou příručku o politikách¹², v níž identifikuje úspěšná tvůrčí partnerství a postupy a představuje jejich modely, a to s cílem podpořit interakci mezi kulturním a tvůrčím odvětvím a jinými odvětvími, jako je např. vzdělávání a odborná příprava a rovněž podnikání. Skupina shledala,

⁹ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-artists_en.pdf.

¹⁰ http://ec.europa.eu/culture/library/publications/mobility-info-standards_en.pdf.

¹¹ Nesmí však během jakéhokoli období 180 dní v jednom členském státě pobývat déle než 90 dní.

¹² http://ec.europa.eu/culture/library/reports/creative-partnerships_en.pdf.

že tvůrčí partnerství představují nástroje s výrazným dopadem a nízkými náklady, a že jako takové mohou přispět k rozvoji postojů, jež jsou nezbytné pro inovace a tvořivost, a pomoci předcházet předčasnému ukončování školní docházky nebo v tomto směru zjednat nápravu.

2.4 Kulturní dědictví, včetně mobility sbírek

Evropské kulturní dědictví je mnohem více než jen pramenem znalostí; je také sdíleným zdrojem a společným statkem. Kulturní dědictví pomáhá významným způsobem definovat identitu evropských občanů a je zdrojem sociální soudržnosti a hospodářského rozvoje. Může proto přispět k naplnění cílů strategie Evropa 2020.

V roce 2012 skupina OMK zkoumala způsoby, jak zjednodušit proces zapůjčování a vypůjčování kulturních statků mezi členskými státy EU. Výstupem její činnosti byla praktická doporučení a soubor nástrojů obsahující pokyny k zavedení:

- státních režimů odškodnění, společné odpovědnosti a posuzování rizik,
- kontrolního seznamu pro oceňování,
- osvědčených postupů v oblasti posuzování rizik a snižování nákladů na dopravu, a
- vícejazyčného glosáře.

Za účelem dokončení této práce byl proveden srovnávací výzkum s cílem analyzovat systémy oceňování uměleckých děl pro účely pojištění, státních režimů odškodnění a společné odpovědnosti¹³.

Další klíčovou oblastí práce byla digitalizace se zaměřením na filmové dědictví a evropskou digitální knihovnu a archiv Europeana¹⁴. V roce 2011 přijala Komise doporučení o digitálním uchovávání záznamů, digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti online. Vyzvala v něm členské státy, aby zintenzivnily své úsilí a do digitalizace kulturního materiálu více zapojily soukromý sektor. Sama Komise zahrнула digitální knihovnu Europeana mezi infrastruktury digitálních služeb, jež mohou získat podporu v rámci nástroje pro propojení Evropy. Komise rovněž zajistila přístupnost rozhraní a obsahu digitální knihovny Europeana pro osoby se zdravotním postižením.

V neposlední řadě zkoumala *ad hoc* odborná skupina zřízená Komisí nakolik je proveditelné vytvořit evropské pokyny a etický kodex týkající se náležité péče v boji proti nedovolenému obchodování s kulturními statky. Skupina navrhla, aby se s přijetím dalších opatření počkalo do přijetí revidované směrnice 93/7/EHS¹⁵ o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu.

S cílem dále pokročit v této činnosti a doplnit ji Komise v červnu 2014 představila politický dokument vyzývající k silnější spolupráci na úrovni EU, která by umožnila integrovaný přístup, jež by pomohl evropskému odvětví kulturního dědictví řešit současné problémy, a

¹³ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-collections_en.pdf,
http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/toolkit-mobility-of-collections_en.pdf.

¹⁴ <http://www.europeana.eu/>.

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0007:cs:HTML>.

vybízející zúčastněné strany z oblasti kulturního dědictví, aby plně využily příležitosti nabízené stávajícími evropskými programy financování¹⁶.

2.5 Kultura ve vnějších vztazích EU

Evropský program pro kulturu v globalizovaném světě určil kulturu jako zásadní prvek vnějších vztahů EU. Pracovní plán v této oblasti stanovil několik činností, jako je např. pořádání společných neformálních schůzek mezi vyššími úředníky ministerstev kultury a ministerstev zahraničních věcí. Tyto činnosti by rovněž podporovaly cíle strategie Evropa 2020 a Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě.

Předsednictví EU zorganizovala několik takových schůzek, které pomohly vyvinout strategický přístup ke kultuře ve vnějších vztazích EU. Komise kromě toho v roce 2012 zřídila odbornou skupinu, aby tuto oblast prozkoumala. Odborníci působící ve skupině sestavili soubor doporučení a zásad pro vypracování strategického přístupu ke kultuře ve vnějších vztazích EU, přičemž si jako modelový příklad vybrali Čínu. Ministři kultury zemí EU tento přístup podpořili v rámci politické debaty v květnu 2013.

Pokud jde o vztahy s třetími zeměmi, byla podporována ratifikace úmluvy UNESCO z roku 2005 o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů a její cíle, a to například na konferenci ministrů v Tbilisi konané v červnu 2013¹⁷ nebo prostřednictvím společných prohlášení o kultuře podepsaných se strategickými partnery EU¹⁸.

2.6 Statistiky v oblasti kultury

Porovnatelné statistiky o přínosu kultury pro ekonomiku a sociální soudržnost jsou pro politiky založené na důkazech nezbytné. Pro statistiky v oblasti kultury však není zaveden žádný skutečný evropský systém. Jediné údaje, jež lze použít, jsou ty, jež sestavují členské státy, přičemž tyto údaje lze vzájemně porovnávat jen nesmírně obtížně, mimo jiné kvůli rozdílům ve vymezení oblasti kultury a jejích hranic. V květnu 2012 byl v rámci projektu sítě Evropského statistického systému ESS-net-kultura¹⁹ navržen metodický rámec pro sestavování údajů týkajících se kultury porovnatelných v rámci celé EU. K jeho realizaci bude zapotřebí další práce Eurostatu a podpory ze strany národních statistických úřadů. V tomto směru bylo v Eurostatu zahájeno vytváření a sestavování souboru pravidelných evropských statistik v oblasti kultury a očekává se, že počínaje rokem 2015 začne tato práce přinášet výsledky. V roce 2011 Eurostat také zveřejnil nové vydání své kapesní příručky o statistikách v oblasti kultury²⁰.

Pracovní plán rovněž vyzýval Komisi, aby zlepšila kvalitu statistik týkajících se mobility umělců. Odborná skupina zřízená Komisí však dospěla k závěru, že jí metodické problémy

¹⁶ Sdělení Komise nazvané „Na cestě k integrovanému přístupu ke kulturnímu dědictví pro Evropu“ (COM)2014 477 final.

¹⁷ Na ministerské konferenci o kultuře v rámci Východního partnerství konané v Gruzii v červnu 2013 potvrdili východní partneři svůj závazek provést úmluvu v plném rozsahu.

¹⁸ Například s Brazílií, Čínou a Mexikem.

¹⁹ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf.

²⁰ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-32-10-374/EN/KS-32-10-374-EN.PDF.

neumožňují navrhnout spolehlivý přístup k výběru statistických vzorků k měření mobility umělců a kulturních pracovníků.

3. PRACOVNÍ METODY

Mezi nástroje a pracovní metody k provádění pracovního plánu patřily odborné pracovní skupiny členských států, které pořádaly schůzky na základě OMK, odborné skupiny zřízené Komisí, zasedání vyšších úředníků organizovaná předsednictvími EU, studie a zprávy.

3.1 Otevřená metoda koordinace

Otevřená metoda koordinace (OMK) je flexibilní, nezávazný rámec, na jehož základě lze strukturovat spolupráci mezi členskými státy v oblasti kultury a jež se soustřeďuje na strategické cíle a podporu výměny osvědčených postupů. OMK byla nejčastěji používanou metodou při vytváření výstupů v rámci pracovního plánu na období 2011–14.

Výše uvedené skupiny sestávaly v průměru z 25 odborníků, kteří zastupovali stejný počet členských států. Tito odborníci se specializovali na různé oblasti a rekrutovali se z vnitrostátních ministerstev, vysokých škol a občanské společnosti.

Všichni členové skupin OMK byli vyzváni k tomu, aby co nejvíce šířili své výsledky, a to na vnitrostátní i regionální úrovni. Plány na šíření výsledků, jež byly zavedeny na návrh Komise, se ukázaly jako užitečné. Komise hrála také aktivní roli při sdílení výsledků na evropské úrovni a na příslušných konferencích, jako např. na Evropském kulturním fóru v letech 2011 a 2013.

3.2 Strukturovaný dialog s občanskou společností

V závěrech Rady, kterými byl přijat pracovní plán, byly Komise a členské státy vyzvány, aby pravidelně konzultovaly a informovaly zúčastněné strany o pokroku a výsledcích, jichž bylo prováděním pracovního plánu dosaženo.

Komise pravidelně zvala platformu pro mezikulturní Evropu, platformu pro přístup ke kultuře a platformu pro kulturní a tvůrčí odvětví k účasti na schůzkách, které probíhaly na základě OMK. Tyto platformy jsou součástí strukturovaného dialogu, který Komise s občanskou společností vede od roku 2008.

Některé členské státy, jako např. Rakousko, uspořádaly semináře s cílem zpřístupnit výsledky OMK příslušným zúčastněným stranám.

3.3 Informace pro třetí strany

O práci provedené v rámci pracovního plánu byly pravidelně informovány kandidátské země, členové Evropského sdružení volného obchodu a jiné země účastníci se Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě.

4. ZÍSKANÉ POZNATKY

4.1 Význam a dopad pracovního plánu na období 2011–2014

V roce 2013 si Komise vyžádala externí hodnotící zprávu²¹ zaměřenou na posouzení významu, účelnosti, účinnosti a udržitelnosti otevřené metody koordinace jako nástroje pro provádění Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě a pracovního plánu pro kulturu.

Zpráva dospěla k závěru, že rozsah provedených činností a úroveň účasti a zapojení, jíž se podařilo dosáhnout, prokázaly, že proces otevřené metody koordinace podpořil realizaci cílů politiky Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě.

Ve zprávě bylo zdůrazněno, že témata, jimiž se zabývaly obě etapy²² procesu OMK, se ukázala být z celkového hlediska stejně relevantní pro tvorbu politik na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU a že pracovní skupiny dokázaly uspokojit poptávku po příležitostech k vzájemnému učení. Z důkazů vyplynulo, že bylo vyhověno dvojí potřebě: sdílet postupy v jiných zemích a dozvídat se o nich a získávat informace o tvorbě politik EU v oblastech, jež mají z hlediska vnitrostátních zájmů zvláštní význam, a podílet se na ní.

Účast na schůzkách skupin OMK byla celkově uspokojivá. Kombinace úředníků, pracovníků z praxe a externích odborníků zvýšila kvalitu realizovaných činností. Hodnotitelé zdůraznili, že jedním z nejdůležitějších faktorů, který je třeba zvážit z hlediska profilu účastníků, je schopnost dané osoby kontaktovat klíčové činitele s rozhodovací pravomocí v její domovské zemi (např. na ministerstvech).

Hodnotitelé vyvodili závěr, že výhody a dopady otevřené metody koordinace se týkají zejména vzájemného učení, výměny osvědčených postupů a vytváření evropských znalostních sítí v oblasti konkrétních kulturních témat. Dospěli k názoru, že ačkoliv je obtížné odhadnout rozsah celkového dopadu OMK, některé činnosti a výstupy se skutečně promítly do vnitrostátních politik a že určitý podíl těchto výsledků se jeví jako přímý důsledek uplatnění OMK.

Hodnotitelé také konstatovali, že je zde potenciál dosáhnout většího dopadu prostřednictvím intenzivnějších kontaktů a kvalitnějších kanálů ke sdílení informací mezi účastníky skupin OMK a klíčovými činiteli s rozhodovací pravomocí na vnitrostátní úrovni.

V roce 2014 provedla Komise šetření, jehož se zúčastnily všechny členské státy EU. Podle šetření se 86 % členských států domnívá, že pracovní plán se zaměřil na správné priority, a 85 % z nich má za to, že provádění pracovního plánu celkově splnilo očekávání jejich vlády. Kromě toho 75 % členských států souhlasilo s tím, že pracovní plán měl pozitivní dopad na kulturní odvětví v jejich zemi a že měl význam pro zdejší tvorbu kulturní politiky. Podobný počet respondentů (72 %) uvedl, že pracovní plán měl význam z hlediska provádění kulturní politiky v jejich zemi; 21 % respondentů mělo za to, že tomu tak není.

²¹ „Hodnocení otevřené metody koordinace a strukturovaného dialogu jako nástrojů k provádění Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě na úrovni EU“ vypracované mezinárodní poradenskou společností Ecorys.

²² V letech 2008–2010 a 2011–2014.

Pokud jde o roli, kterou pracovní plán hraje v koordinaci kulturní politiky na úrovni EU, byly postoje členských států poněkud rozmanitější: 67 % z nich se domnívalo, že se koordinace zlepšila a 25 % tvrdilo opak. Obdobně vyjádřilo 68 % z nich souhlas s tím, že pracovní plán přispěl k většímu uznání přínosu kultury k dosažení celkových cílů strategie Evropa 2020, zatímco 18 % z nich tento názor nesdílelo. Celkem 65 % z nich vyjádřilo souhlas s tím, že pracovní plán zlepšil koordinaci mezi EU a zúčastněnými stranami z oblasti kultury; pouze 10 % z nich uvedlo, že tomu tak není.

4.2. Význam a dopad nástrojů a pracovních metod

Celkem 86 % členských států vyjádřilo názor, že pracovní plán používá správné struktury a pracovní metody.

Externí hodnotitelé analyzovali celkem deset skupin OMK. V závěru konstatovali, že výstupy druhé etapy uplatňování OMK (2011–14) lze považovat za výrazné zlepšení, přičemž důraz byl kladen na vydávání praktičtějších materiálů, jako jsou průvodce, příručky, nástroje atd. Konstatovali, že hrozí, že by v budoucnu mohla kvalitu výstupů negativně ovlivnit časová tíseň, a doporučili, aby bylo případně prodlouženo trvání cyklu pracovní skupiny OMK (a/nebo navýšen počet schůzek).

Hodnotitelé uvedli, že způsob, jakým OMK v současnosti funguje, se obecně těší široké podpoře, což je výsledek, který potvrdilo šetření Komise v členských státech, v němž 93 % z nich mělo na výkonnost OMK a na její roli při provádění pracovního plánu pozitivní názor. Hodnotitelé zjistili, že organizace a řízení procesu OMK byly účinné a podpora poskytovaná Komisí byla považována za velice pozitivní.

Hodnotitelé naznačili, že k dalšímu zvýšení interakce a zapojení v rámci procesu OMK by mohlo přispět zvýšení počtu studijních návštěv. Dále navrhli, aby byl v zájmu zvýšení kvality výsledků přijat důkladnější přístup založený na důkazech.

Hodnotitelé konstatovali, že interakce mezi pracovními skupinami OMK a procesem strukturovaného dialogu, do něž je zapojena občanská společnost, probíhala jen v omezené míře a že jejich větší integrace by mohla být přínosná. Hodnotitelé také konstatovali, že by se mělo zamezit strnulosti a zbytečné institucionalizaci a že by měla být, pokud možno, zavedena větší flexibilita. Takto by bylo možné projednávaná témata upravit na základě potřeb účastníků a dosáhnout větší flexibility, pokud jde o účast, tak, aby měly všechny zainteresované organizace příležitost k dialogu přispět.

5. SMĚREM K NOVÉMU PRACOVNÍMU PLÁNU PRO KULTURU

5.1 Doba trvání a pracovní metody

Podle průzkumu Komise z roku 2014 by si 68 % členských států EU přálo, aby se nový pracovní plán pro kulturu vztahoval na období čtyř let, a 73 % z nich bylo pro provedení hodnocení v polovině období.

Komise proto navrhuje, aby se nový pracovní plán počínaje rokem 2015 vztahoval na čtyřleté období a aby byl rozdělen do dvou dvouletých fází. Díky hloubkovému hodnocení v polovině období v roce 2016 by bylo možné pracovní plán upravit s ohledem na nové výzvy nebo se

vrátit k otázkám, jež byly řešeny v rámci předchozích pracovních plánů, avšak v roce 2015 bezprostřední priority nepředstavovaly. V každé fázi by měla souběžně probíhat činnost maximálně čtyř odborných skupin OMK, díky čemuž by Komise mohla tento proces účelně podporovat a Rada a předsednictví by mohly využívat výsledky pracovního plánu. Další potenciální zlepšení budou prozkoumána při plánování pracovního plánu na období počínající rokem 2015.

5.2. Výzvy, jež je třeba řešit, a tematické priority

Na zasedání Rady v květnu 2014 proběhla politická debata k přípravě jejího nového pracovního plánu pro kulturu. Ministři kultury EU stanovili řadu výzev, jimiž se má evropská spolupráce v oblasti kultury zabývat:

- dopad přechodu k digitalizaci na kulturu a subjekty v ní působící,
- zkoumání nových modelů financování kultury jako reakce na měnící se finanční situaci,
- podpora přístupu ke kultuře a účasti na ní, mimo jiné i digitální cestou,
- zvládání měnících se modelů správy kulturních záležitostí,
- lepší pochopení a měření dopadu kultury, a
- podpora politického významu kultury napříč odvětvími (začleňování kulturního hlediska).

Ministři potvrdili svůj zájem o kulturní dědictví a o rozvoj kulturního a tvůrčího odvětví. Shodli se také na tom, že klíčovým důvodem k lepší koordinaci opatření bylo zabezpečení kulturní rozmanitosti. Byla také zdůrazněna potřeba zahájit přípravu na další fázi provádění evropského strukturálního a investičního fondu.

Tyto oblasti opatření jsou v plném souladu se zastřešujícími cíli Evropského programu pro kulturu v globalizovaném světě a strategie Evropa 2020. Zjednodušený pracovní plán zaměřený na řadu rozsahem omezených, avšak obecných priorit by umožnil dosáhnout výsledků se zřetelnější přidanou hodnotou. Komise proto doporučuje, aby se nový pracovní plán zaměřil na následující prioritní oblasti:

- podpora kulturní rozmanitosti a přístupu ke kultuře,
- kulturní dědictví,
- podpora inovací prováděných kulturními a tvůrčími odvětvími, včetně odvětví digitálního, a v rámci těchto odvětví, a
- zlepšení správy a začleňování kulturního hlediska.

Tyto a další návrhy budou projednány při sestavování nového pracovního plánu.

5.3 Pracovní metody

Otevřená metoda koordinace (OMK)

Přestože členské státy jsou se způsobem, jakým OMK fungovala, spokojeny, lze v jejím fungování provést řadu drobnějších zlepšení, jež vyplynula z nezávislého externího hodnocení a šetření Komise. Každý proces OMK by měl mít dobře definované praktické výstupy, přičemž Komise, pokud je to možné, zadá provedení výzkumu za účelem podpory dotčené práce tak, aby se posílila důkazní základna. Doba činnosti pracovních skupin OMK by měla být mírně prodloužena, a to z jednoho a půl na dva roky, přičemž by proběhlo celkem šest schůzek. Proces vzájemného učení by se mohl zlepšit prostřednictvím studijních návštěv, jež budou zavedeny v průběhu realizace OMK.

Strukturovaný dialog s občanskou společností

V souladu s doporučeními externích hodnotitelů má Komise v úmyslu pokračovat v pravidelném dialogu s občanskou společností, daný proces však pozmění tak, aby občanské společnosti umožnila přispívat otevřenějším a flexibilnějším způsobem více podporujícím začlenění. Komise zavede posílený strukturovaný dialog, který se zaměří na konkrétní iniciativy a témata související s tématy obsaženými v novém pracovním plánu, s minimální podporou administrativních funkcí. Po svém zavedení budou posílený strukturovaný dialog a jeho účastníci poskytovat odborné znalosti, jež bude možné sdílet s příslušnými odbornými skupinami OMK.

Komise má také v úmyslu i nadále ke zveřejňování výsledků pracovního plánu pro potřeby evropských zúčastněných stran využívat evropská kulturní fóra, která se konají každé dva roky.

5.4 Využívání výsledků na vnitrostátní a na evropské úrovni

Přestože se OMK ukázala být kvalitním rámcem pro vytváření sítí a vzájemné učení mezi správami EU, výzvou i nadále zůstává promítnutí doporučení odborných skupin do tvorby politik na vnitrostátní a evropské úrovni. Aby se tento problém vyřešil, musí být jednou z priorit nového pracovního plánu šíření výsledků na regionální, vnitrostátní i evropské úrovni. V tomto směru by mohla pomoci i pravidelná jednání s členskými státy a generálními řediteli Komise odpovědnými za kulturu o zjištěních, k nimž se dospělo prostřednictvím OMK.

Některé členské státy také navrhly posílit vazbu mezi politickými prioritami EU a výstupy pracovního plánu. Toho by bylo možno dosáhnout zařazením příslušných závěrů OMK do programu zasedání Rady a zajištěním toho, aby priority pracovního plánu byly jednoznačněji spojeny s prioritami týmu složených ze tří předsednictví Rady.

6. ZÁVĚR

Evropský parlament, Rada, Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů se vyzývají, aby tuto zprávu vzaly na vědomí.

Rada se vyzývá, aby tuto zprávu použila jako podklad k vypracování příštího pracovního plánu EU pro kulturu a aby posoudila návrhy týkající se výzev, jež je třeba řešit, a upravených pracovních mechanismů, které tato zpráva vymezuje.